betecknats som en undergrupp till albimanusgruppen, en övergripande grupp som i praktiken omfattar nästan alla svenska arter som tidigare förts till *Platycheirus s. auctt.* Clypeatus-artgruppen i hans tappning avviker något från kontinentala européers uppfattning i saken. Enligt Vockeroth (*l.c.*) innehåller artgruppen i Sverige ett tiotal arter, förutom ovannämnda även *P. aeratus* (Coq.) (= *P. angustitarsis* (Kanervo), *P. hyperboreus* (Staeg.), *P. immarginatus* (Zett.), *P. fulviventris* (Macq.), *P. perpallidus* Verr. och *P. podagratus* (Zett.). Ytterligare några arter, främst *P. ramsarensis* Goeld., Maib. & Speight. som är utbredd i Norge (Nielsen 1999), och kanske även *P. angustipes* Goeld. kan förväntas förekomma hos oss.

Tack till Hugo Andersson, Hans Bartsch och Tore Nielsen för generös hjälp.

Litteratur

Bartsch, H. 1995. Check list for Swedish Hoverflies. Järfälla. (Stencil)

Goeldlin de Tiefenau, P., Maibach, A. & Speight, M.C.D. 1990. Sur quelques espèces de *Platycheirus* (Diptera, Syrphidae) nouvelles ou méconnues. – Dipterists Digest 5:19-44.

Nielsen, T.R. 1999. Check-list and distribution maps of Norwegian Hoverflies, with description of *Platycheirus laskai* nov. sp. (Diptera, Syrphidae). NINA Fagrapport 35:1-99.

Speight, M.C.D. & Goeldlin de Tiefenau, P. 1990. Key to distinguish *Platycheirus angustipes*, *P. europaeus*, *P. occultus* and *P. ramsarensis* (Dipt. Syrphidae) from other clypeatus group species known in Europe. – Dipterists Digest 5:5-18.

Torp, E. 1994. Danmarks Svirrefluer (Diptera: Syrphidae). Danmarks Dyreliv 6. 490 sid. Apollo Books, Stenstrup.

Vockeroth, J. R. 1990. Revision of the Nearctic species of *Platycheirus* (Diptera, Syrphidae). – Canadian Entomologist 122:659-766.

Summary

The hoverfly species *Platycheirus occultus* Goeld., Maib. & Speight is recorded from southeast Skåne, southernmost Sweden at the edge of an *Alnus-Betula* marshland near the coast. This is the first detailed record published from Sweden.

Mikael Sörensson, Zoologiska Institutionen
Helgonavägen 3, 22362 Lund
<mikael.sorensson@zool.lu.se>

Första världskatalogen om mätare

Scoble, M.J. (ed.). 1999. *Geometrid Moths of the World — A Catalogue.* CSIRO Publishing & Apollo Books. 2 volymer, xxv+1016 sid. index 129+129 sid. 1 CD-ROM. 30x21,5 cm. ISBN 0-643-06302-1. Pris 1990:- DKK från Apollo Bøger.

Behovet av kunskap om den samlade artstocken för alla organismgrupper har ökat kraftigt i och med de växande insikterna om människans förvaltaransvar för alla livsformer på jorden. Behoven blev också formellt alla ratificerande staters angelägenhet med Rio-konferensen 1992 då den internationella konventionen om biologisk mångfald antogs.

Ett viktigt steg för att minska denna brist har nu tagits med utgivningen av denna första världskatalog över mätarna (Geometridae). Tvåvolymsverket baseras på det omfattande kortregister som i början av 1900-talet sammanställdes av Louis Beethoven Prout (1864-1943) på British Museum i London och som senare har kompletterats och utvecklats av flera andra entomologer. Detta kortregister representerar redan i sig själv världens mest kompletta klassificering av världens mätare och bygger på de omfattande

samlingarna på BMNH. Vidare har information inhämtats från senare originalbeskrivningar, från Zoological Record liksom från resultaten av åtskilliga opublicerade taxonomiska undersökningar främst vid BMNH. Katalogen innehåller praktiskt taget alla 35 000 giltiga art- och underartsnamn och runt 25 000 av dessa förtecknas här som arter.

Betydelsen av den nu utkomna katalogen tydliggörs av det tankvärda förord till boken som ges av John Lawton vid NERC Centre for Population Biology: "Trots otaliga miljarder dollar som spenderats på att finna liv på andra planeter är Jorden den enda hittills kända platsen med liv. Detta verkligen förvånande faktum gör det än mer anmärkningsvärt hur litet, snarare än hur mycket, vi vet om livet på Jorden. Vi lever, bokstavligen, på en lite känd planet. Människan, trots sin intensiva nyfikenhet, känner inte ens till med någon grad av säkerhet (möjligen på en tiopotens när) hur många andra arter vi delar planeten med. Antalet kända arter, de med vetenskapliga namn, uppgår till ca 1-2 miljoner, men inte heller detta antal kan uppges med någon säkerhet eftersom det saknas en gemensam katalog. Vi färdas på ett unikt, otroligt värdefullt rymdskepp, utan ens en någorlunda anständig passagerarlista. Det är, för att uttrycka sig milt, bisarrt."

Det har gjorts flera försök att uppskatta det totala antalet vetenskapligt beskrivna fjärilar och resultaten varierar mellan 112 000 – 165 000 arter. De tre artrikaste familjerna är nattflyn (Noctuidae), mott (Pyralidae) och mätare och de utgör till antalet ca hälften eller mer av alla kända fjärilsarter. Den nu utkomna volymen behandlar alltså en verkligt substantiell del av hela den kända fjärilsfaunan och författarna har även lyckats kontrollera originalbeskrivningarna till nästan samtliga 35 000 namn. De uppger vidare att de inte lyckades finna referenserna till endast 83 indexkort varför det bara är en liten bråkdel av alla katalognamn som inte kunnat verifieras genom en referens. Taxa som inte kunnat verifieras med referenser har följdriktigt uteslutits från katalogen. Av tids- och resursskäl upptas dock inte namnen på former och andra infrasubspecifika taxa. Författarna uppger att ett sådant arbete skulle ha skett på bekostnad av andra viktigare uppgifter, en helt förståelig uppfattning.

Mätare är vittspridda och förekommer i alla zoogeografiska regioner och även i högalpina områden. Jämfört med många andra makrolepidoptera tenderar mätare globalt sett att uppträda mer knutna till vissa habitat, i synnerhet på högre höjder. De karakteriseras främst genom förekomsten och utseendet av dubbla tympanalorgan vid bakkroppens bas samt genom larvernas krypbeteende. Det finns en omfattande taxonomisk litteratur över familjen Geometridae men denna är spridd på tusentals olika källor vilket hittills nära nog omöjliggjort en överblick av det samlade antalet namngivna taxa. Studiet av mätarna nådde sin absoluta höjdpunkt under början av 1900-talet och inte mindre än ca 30% av alla nu kända arter beskrevs under denna period av de två engelska entomologerna William Warren (1839-1914) och L. B. Prout. Därefter sjönk antalet nybeskrivningar dramatiskt för att efter 1950 börja stiga igen men bara mer långsamt. Ungefär samma historiska förlopp har det systematiska arbetet med t ex nattflyn haft med den skillnaden att antalet forskare som idag arbetar med dessa är klart större än de som arbetar systematiskt med mätare vilket gör att kunskapen om nattflyna kan antas öka snabbare. Kunskapsluckorna för mätarna kommer tyvärr dock knappast att kunna fyllas än på mycket länge just på grund av bristen på kompetenta forskare.

Även om katalogen inte alls är någon systematisk behandling av familjen Geometridae finns det nu för första gången en samlad och aktuell förteckning över alla hittills erkända art- och underartsnamn liksom över alla synonymer. I själva verket är detta en förutsättning för att större systematiska arbeten som utgår från världsfaunan eller från storregionala perspektiv ska vara möjliga att genomföra. Att systematiskt behandla hela familjen är ett oerhört stort arbete som kommer att kräva åratal av strävsamma undersökningar och dit är det fortfarande mycket mycket långt. Ett exempel kan belysa spektrat i artrikedomen. Det även i Europa artrika släktet *Eupithecia* förekommer här med 123 arter (Karsholt & Razowski, 1996), i fd Sovjetunionen med 253 arter (Viidalepp, 1996) och enligt katalogen med ca 1 330 arter globalt.

Det inledande första kapitlet behandlar på 14 sidor kortfattat men ändå utförligt bakgrunden

till forskningen om Geometridae, hur många arter som idag är kända från de olika biogeografiska regionerna, ett tydliggörande diagram beskriver antalet beskrivna arter över tiden och utförligt beskrivs med hjälp av vilka källor katalogen färdigställts. Själva katalogdelen som följer därefter omfattar totalt 988 sidor och här förtecknas alla släkten alfabetiskt med alla inbördes arter och underarter och typarterna till alla släkten namnges. Vidare uppges under varje art och underart referensen till originalbeskrivningen, antal och kön på typdjuren samt var de förvaras, typlokalen samt där uppgifter finns uppges även kända värdväxter. Samtliga synonymer förtecknas under respektive giltigt taxa med samma uppgifter. Betydelsefullt är att åtskilliga tidigare opublicerade nomenklatoriska ändringar från kortregistret vid BMNH har tagits med i katalogen. I slutet av den andra delen finns ett bra index över alla förkortningar över museer och institut där typmaterial förvaras. I en bilaga förtecknas alla i dagsläget knappt 2 000 släkten i en preliminär systematisk ordning så som den i dagsläget uppfattas av författarna. Ett alfabetiskt index behandlar alla upptagna taxa och samma index finns i båda volymerna vilket gör hanteringen av de relativt stora och tunga böckerna mer smidig. Man kan sålunda arbeta fritt med en volym i taget. Bra! Boken är vidare producerad med hög kvalitet och layout.

Det ovannämnda priset för boken skiljer sig omräknat i svensk valuta knappast nämnvärt från de 4-5 Internetbokhandlare jag jämfört med. Det är givet att priset i första hand gör katalogen tillgänglig för institutionsforskare och mer djuplodande fristående forskare. Ser man dock till vad katalogen innehåller och hur lättarbetad texten är layout-mässigt blir priset lite mer acceptabelt även för amatörer. Mätarkatalogen bör göra de flesta läsare fyllda av beundran över författarnas idoga och tålmodiga arbete. Det är knappast en överdrift att påstå att katalogen kommer att utgöra standardverket med stort S för alla forskare som arbetar med mätare under många decennier framåt. Den är en verklig milstolpe. En plump i protokollet kan dock noteras: CD-skivan åtminstone i recensentens exemplar innehöll färgbilder på ett slumpvis urval av 59 arter, det är allt. Dessa bilder tar dessutom hela 40 MB plats om de kopieras över på hårddisken. Jag hade helt klart väntat mig att den skulle innehålla katalogen i digital form. Den här bildkavalkaden är inget annat än rent "lull-lull" och kan inte användas till något nyttigt alls. Jag kan bara hoppas att det är någon marknadsknuttes mindre lyckade försök att hitta på något publikfriande och dessutom att CD:n inte höjt priset på boken nämnvärt.

Glädjande nog har nu namnkataloger publicerats för två av de tre artrikaste fjärilsgrupperna. Tillsammans med Bob Pooles nattflykatalog från 1989 (recension i ET 1994/3) finns idag således moderna världsförteckningar för ca 30-40% av alla beskrivna fjärilar. För Pyralidae, den troligen allra största gruppen, finns ett väl utvecklat kortindex på BMNH och planer finns på att digitalt katalogisera även detta. Kanske kan vi alltså vänta en världskatalog även för dessa inom en inte alltför avlägsen framtid. Även andra katalogiseringsarbeten pågår. En checklista över världens alla Exoporia (överfamiljerna Mnesarchaeoidea och rotfjärilar, Hepialoidea, med totalt ett knappt 500-tal arter) har just färdigställts och bör vara under tryckning inom kort. Vidare trycks en checklista över världens alla svärmare (Sphingidae) under år 2000. Det finns även planer på att katalogisera världens alla dagfjärilar och ett arbete i syfte att katalogisera alla stävmalar (Gelechiidae) lär pågå. Det är bara att hoppas att författare till stundande såväl som framtida katalogiseringar kan upprätthålla tillräcklig energi för att detta till synes snustorra men i själva verket helt oundgängliga arbete ska kunna fullföljas inom en inte alltför avlägsen framtid. Ett stort tack till Malcolm Scoble, Martin Honey, Linda och Brian Pitkin, Mark Parsons m fl för detta stora bidrag till vår gemensamma passagerarlista!

Nils Hydén